

Kinderboerderij(en) in Oost-Watergraafsmeer

Een visie op ontwikkeling van Kinderboerderijen in stadsdeel Oost-Watergraafsmeer

VISIE

Amsterdam, augustus 2009

Afdeling: Sport & Recreatie
Opgesteld door: Lisette Schiltmans
Mail: lschiltmans@oost-wgm.amsterdam.nl
Telefoon: 020 2535142

Inhoud

	Samenvatting	pag. 3
	Aanleiding	pag. 6
	Inleiding	pag. 7
Hoofdstuk 1.	Kinderboerderijen in het Logisch kader	pag. 9
	1.1. Het logisch kader op programma niveau	pag. 9
	1.2. Logisch kader op projectniveau	pag. 9
Hoofdstuk 2.	Kinderboerderijen: Wenselijke resultaten	pag. 10
	2.1. Inleiding	pag. 10
	2.2. Resultaten	pag. 10
	2.3. Conclusies en aanbevelingen	pag. 14
Hoofdstuk 3.	Rol en beleidsinstrumenten van het Stadsdeel	pag. 16
	3.1. Inleiding	pag. 16
	3.2. Beleidsinstrumenten	pag. 16
	3.3. Conclusies en aanbevelingen	pag. 18
Hoofdstuk 4.	Activiteiten in een scenario	pag. 20
	4.1. Inleiding	pag. 20
	4.2. kinderboerderijen in Oost-Watergraafsmeer nu	pag. 20
	4.3. Mogelijke scenario's	pag. 21
	4.4. Aanbevolen plan van aanpak: activiteiten	pag. 22
	4.5. Conclusies en aanbevelingen	pag. 23
	Bijlagen, geraadpleegde literatuur en geraadpleegde documenten	pag. 25

Samenvatting

Door de verstedelijking is contact van kinderen met de natuur en met de functie en het gedrag van landbouwhuisdieren, sterk afgenomen. Direct contact met de natuur is van essentieel belang voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. De kinderboerderij is een belangrijke plaats om kinderen (en volwassenen) voor te lichten over een verantwoorde omgang met dieren en kennis te laten maken met de eigenwaarde van die dieren. Oost-Watergraafsmeer heeft twee kinderboerderijen, van oudsher vrijwilligersorganisaties. Door de verscherpte wet- en regelgeving worden er de laatste jaren steeds strengere eisen gesteld aan het hebben van een kinderboerderij. Die eisen liggen op het gebied van bijvoorbeeld dierenwelzijn en hygiëne. Het heeft vooral voor het beheer van de boerderijen consequenties, maar het brengt ook voor het stadsdeel verplichtingen met zich mee. Omdat de kosten van de kwaliteitsverbetering het financieel vermogen van de kinderboerderijen te boven gaat, komen kinderboerderijen hierdoor in de problemen. De voorliggende notitie beschrijft een visie op kinderboerderijen aan de hand van het logisch kader. In de beleidsplannen van ons stadsdeel kunnen kinderboerderijen een voorziening zijn, die vooral aan de programma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en onderwijs bijdragen.

In **hoofdstuk 1** worden de kinderboerderijen in het logisch kader geplaatst. Ervan uitgaande dat de kinderboerderijen bijdragen aan de twee bovengenoemde programma's wordt het op projectniveau het hoofddoel. Op basis daarvan worden in de volgende hoofdstukken resultaten en activiteiten beschreven.

Om kwalitatief goede kinderboerderijen te realiseren worden in **hoofdstuk 2** de wenselijke resultaten beschreven, die kinderboerderij idealiter zouden moeten nastreven, om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en educatie in ons stadsdeel:

- a. Dieren worden zoveel mogelijk in hun natuurlijke omgeving gehouden, en hun natuurlijk gedrag wordt gerespecteerd (intrinsieke waarde)
- b. Inwoners weten meer over natuur en dier (educatie)
- c. inwoners brengen hun vrije tijd op de kinderboerderij door (recreatie)
- d. inwoners ontmoeten elkaar op de kinderboerderij (prettig samenleven)
- e. Er worden maatschappelijke stages gelopen op de kinderboerderij (werkgelegenheid)
- f. De kinderboerderij draagt bij Hollandse landbouwdieren in stand te houden
- g. De kinderboerderij werkt samen met andere natuurgerelateerde organisaties in de stad
- h. De kinderboerderijen voldoen aan het predicaat "goed voor elkaar" wat de eerste stap is op weg naar het landelijk wettelijke keurmerk (dierenwelzijn)
- i. Schoon, heel en veilig.

De belangrijkste aanbevelingen zijn:

1. Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer ondersteunt het houden van dieren in een natuurlijke omgeving en op een wijze die natuurlijk gedrag van de te houden dieren verzekert.
2. Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer erkent het belang van natuur en dier in haar stadsdeel en ondersteunt het houden van dieren op kinderboerderijen
3. Opnemen in de subsidievoorwaarden dat kinderboerderijen moeten voldoen aan het keurmerk dat ook t.a.v. dierenwelzijn richtlijnen geeft, dat zij een vakbekwame beheerder in dienst heeft, dat de openstelling gratis is en de openingstijden aantrekkelijk en dat zij een educatief programma heeft.
4. Bij vervanging of nieuwbouw van een kinderboerderij al in het PVE rekening houden met accommodatie, dierbestand etc.
5. Een meerjaren onderhouds- en beheerplan moet onderdeel zijn van de bedrijfsvoering van de kinderboerderij.

In het **hoofdstuk 3** wordt ingegaan op de rol en beleidsinstrumenten van het stadsdeel.

De belangrijkste conclusies uit dit hoofdstuk zijn:

1. Stadsdeel heeft weinig invloed op handhaving van de wet op dierenwelzijn, daarvoor moet zij samenwerken met bevoegde instanties.
2. Er is een Gezondheid en Welzijns Wet voor Dieren (GWWD), waaraan kinderboerderijen zich moeten houden. De minimale eis is voldoen aan het predicaat "goed voor elkaar." Daarin is die wet opgenomen.
3. De organisatie en het beleid van een kinderboerderij kunnen door de stadsdelen worden ondersteund en er kunnen eisen aan worden gesteld.-
4. Er bestaan diverse mogelijke eigendomsvormen: van zoveel mogelijk onafhankelijk van de gemeente of stadsdeel tot compleet afhankelijk van de gemeente of stadsdeel.

De aanbevelingen zijn:

1. Opstellen van een procedure waarmee bij verwaarlozing, mishandeling organisaties die dierenmishandeling bestrijden en organisaties die zich bezighouden met sociale problematiek worden ingeschakeld
2. Deze visie overdragen aan de kinderboerderijen in ons stadsdeel en een programma van eisen verbinden aan de subsidiëring.
3. In de subsidievoorwaarden opnemen en er mede voor zorgen dat op de Werf binnen een jaar voldaan wordt aan de voorwaarden voor het predicaat "goed voor elkaar!" Hiervoor incidentele financiering beschikbaar te stellen.
4. Ambtelijke capaciteit vrijmaken voor een deskundige ambtenaar die een adviserende en ondersteunende rol inneemt.
5. Wat betreft eigendomsvorm de situatie zoals hij nu is voort te zetten. Het stadsdeel is daarbij eigenaar van de grond. Een vereniging of stichting is eigenaar van de gebouwen en neemt ook de verantwoordelijkheid voor de exploitatie, beheer en onderhoud. In een huurovereenkomst voor terreinen met daarop opstallen zonder recht van opstal liggen de verplichtingen vast ten aanzien van onderhoud van het gebouw.

In hoofdstuk 4 wordt eerste de situatie van de kinderboerderijen in ons stadsdeel op dit moment beschreven. Er zijn meerdere scenario's mogelijk voor de toekomst van de kinderboerderijen. Die zijn afhankelijk van de mate waarin het stadsdeel zich de realisatie van kinderboerderijen als kerntaak toerekent en of en hoeveel financiële steun zij wil geven. Het hoofdstuk gaat daarna over in een plan van aanpak voor de praktijk. Daarbij worden een aantal aannames gedaan, namelijk:

- Het stadsdeel ziet kinderboerderijen als waardevolle voorzieningen die bijdragen aan de programma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en Onderwijs.
- Het stadsdeel ziet de realisatie van kinderboerderijen en het beheer en onderhoud niet als een kerntaak, en zal als gevolg daarvan geen extra structurele financiering vrijmaken.
- Zij zal de kinderboerderijen aanmoedigen samenwerkingsverbanden met private partijen aan te gaan.
- Het stadsdeel zal de bestaande indirecte subsidie van grond en gebouw en de waarderingssubsidie voor exploitatie handhaven. Het stadsdeel ziet het als haar taak om kwaliteitseisen aan kinderboerderijen te stellen en zal daar waar mogelijk incidenteel bijdragen aan de kwaliteitsimpuls die nu nodig is.
- En het stadsdeel zal een locatieonderzoek in het Oosterpark starten en onderzoeken of en waar een kinderboerderij mogelijk toegevoegd kan worden. Niet eerder dan na de samenvoeging met stadsdeel Zeeburg opnieuw bezien of er behoefte is aan meer kinderboerderijen en op basis daarvan een eventueel locatieonderzoek starten

De uiteindelijke aanbevelingen zijn dan:

- Locatieonderzoek in het Oosterpark starten en onderzoeken of en waar een kinderboerderij mogelijk toegevoegd kan worden. Nieuwe mogelijkheden bestuderen na de samenvoeging met stadsdeel Zeeburg voor het nieuwe stadsdeel Oost.

- Na sluiting van kinderboerderij de Dapperhoeve op de bestemming 2e van Swindenstraat aanleggen van een natuurspeeltuin, met of zonder educatieve component en dieren, zodat de bewoners een gerelateerde voorziening behouden en de ontmoetingsfunctie kan blijven voortbestaan. Project uit te voeren van restant ISV bedrag verhuizing Dapperhoeve.
- De middelen die nu beschikbaar zijn voor 2 kinderboerderijen vanaf 2011 –gedeeltelijk- inzetten voor de kwaliteitsimpuls van de Werf, in ieder geval voor de duur van 3 jaar.
- De Werf betrekken bij de overlegsituaties rondom de ontwikkeling van Middenmeer Noord en mogelijkheid uitwerken of nieuwbouw van de kinderboerderij gekoppeld kan worden aan nieuwbouw van het Wellant college.
- Een projectleider aanstellen voor realisatie nieuwbouw Werf
- Een nieuwe subsidieovereenkomst inclusief beoogde doelen overleggen met de kinderboerderijen
- Kinderboerderij de Werf voldoet binnen een jaar aan minimaal; het predicaat: "goed voor elkaar"
- Werf vragen een educatief programma op laten stellen dat verder gaat dan diereducatie, maar zich uitstrekt tot dier en natuureducatie.

Aanleiding

De organisatie van kinderboerderijen is de laatste jaren veranderd. Dat komt vooral door een steeds strengere wetgeving, waardoor er hogere eisen worden gesteld.

In Oost-Watergraafsmeer vervullen de twee kinderboerderijen "de Dapperhoeve" en "de Werf" al jarenlang een belangrijke functie voor de inwoners van het stadsdeel. Ook zij ondergaan deze veranderingen, en moeten omgaan met eisen waarvoor de werknemers - veelal vrijwilligers - vaak de kennis missen. Ze hebben ook te kampen met achterstallig onderhoud. Investerings zijn nodig om personele- en gebouwtechnische zaken te actualiseren.

Tegelijkertijd zien we dat er in steden een enorme opleving van het natuurbewustzijn is, en dat kinderboerderijen tal van maatschappelijke mogelijkheden hebben. Middels een Programma van Eisen aan kinderboerderijen kan het stadsdeel deze maatschappelijke mogelijkheden verwezenlijken en daarmee haar politieke programma's. Het vertrekpunt voor zo'n Programma van Eisen voor kinderboerderijen is een visie van ons stadsdeel op Kinderboerderijen.

Een visie op kinderboerderijen start met een visie op de natuur en op dieren. We zetten ons in voor de duurzame ontwikkeling van Amsterdam. Dit doen we door bij te dragen aan een leefbare stad die veel en goede stadsnatuur heeft. In die leefbare stad vinden we het belangrijk dat onze jeugd voldoende kansen heeft zich te ontwikkelen en natuurbewust is. Ook hier spelen kinderboerderijen een rol. Door de aanwezigheid van dieren die in de stad niet meer om ons heen wonen, vervullen zij hierin een belangrijke educatieve functie.

De visie is geschreven vanuit de systematiek van het logisch kader. Daarbij wordt vanuit het programmaniveau tot concreet projectniveau aangegeven wat effect, doel, resultaat en activiteiten zijn. Het logisch kader is eigenlijk een planningssystematiek. Omdat deze visie uitmondt in concrete conclusies en aanbevelingen wordt het toch gebruikt. Vooral in hoofdstuk 2 en 3 komt de visie op kinderboerderijen tot zijn recht.

De visie is voorgelegd aan een groep van meelezers uit verschillende organisaties en disciplines en hun opmerkingen zijn zoveel mogelijk in deze visie meegenomen. Daarmee hopen we een integrale en gedragen visie te hebben geschreven.

Inleiding

Een kinderboerderij (een verzameling van dieren van verschillende soorten, tentoongesteld voor een publiek) is in de ons steeds verder verstedelijkende maatschappij belangrijk mensen, jong en oud, autochtoon of allochtoon, in schoolverband of in de vrije tijd met elkaar in contact te brengen en tegelijkertijd zich te laten ontspannen, iets te leren en te ervaren over dier en natuur, milieu en duurzaamheid. Landelijke bezoeken jong en oud ruim 20 miljoen keer per jaar de vele kinderboerderijen in ons land. Zij gaan er als vanzelfsprekend vanuit daar een veilige, schone, educatieve, recreatieve, diervriendelijke, natuurlijke en deskundige situatie aan te treffen. Iedereen verwacht dus overal een verantwoorde standaard aan kwaliteit, maar is die er wel? Bij een aantal kinderboerderijen komt die verwachting overeen met de werkelijkheid, maar in andere gevallen is er nog veel te verbeteren. Die verbeteringen komen er niet vanzelf. Het stadsdeel kan daar invloed op uitoefenen, maar er moet dan wel een keuze gemaakt worden of en in hoeverre men dat wil .

Kinderboerderijen in Amsterdam

In Amsterdam zijn de kinderboerderijen overgedragen aan particuliere verenigingen of stichtingen die worden gesubsidieerd door de stadsdelen. Totaal zijn in Amsterdam drieëntwintig, meestal kleinschalige, instellingen. In 1999 is onderzoek gedaan naar de educatieve activiteiten op de kinderboerderijen in Amsterdam (Amsterdams NME Centrum, Adviesbureau Jeugdwerk, Regio Noord Stichting Kinderboerderijen Nederland). Uit de analyse komt naar voren dat organisatie- en beheervorm sterk verschilt per kinderboerderij. Dit geldt ook voor de relatie met het stadsdeel en de subsidierelaties. Dit leidt tot grote onderlinge verschillen in middelen om inhoud te geven aan de educatieve functie. Slechts acht kinderboerderijen beschikken over een betaalde beheerder. In vijf instellingen werken beheerders via een I/D-regeling. Andere instellingen worden uitsluitend door vrijwilligers beheerd.

Dierenwelzijnsproblemen.

Kinderboerderijen kennen specifieke dierenwelzijnproblemen. Zo zijn de territoria vaak te klein zodat de dieren zich niet kunnen terugtrekken als dat nodig is. Bij stadsdelen is ambtelijke deskundigheid op het gebied van dierenwelzijn meestal niet aanwezig. Toch is dat nodig als het stadsdeel wil sturen op beleidsuitgangspunten zoals het functioneren van de kinderboerderijen in relatie tot dierenwelzijn, educatie en kwaliteit van inrichting. Een actueel inzicht in het welzijn van dieren op Amsterdamse kinderboerderijen ontbreekt. De brancheorganisatie van kinderboerderijen is in 2006 gestart met een certificeringproject. Daardoor komen de knelpunten beter en objectiever aan het licht. Bij de oplossing van die knelpunten spelen de gemeentelijke overheden een belangrijke rol. Naast het certificeringproject is het zinvol om met bijvoorbeeld de dierenbescherming in overleg te treden om aanvullende eisen op het gebied van dierenwelzijn, zoals geschiktheid van het dier op een boerderij, gezondheid, verzorging , veiligheid en fokbeleid in beeld te brengen. Zij kunnen adviseren over de meer gedetailleerde invulling van de wettelijke minimumeisen.

Oost-Watergraafsmeer, natuurbewust

Oost-Watergraafsmeer is een natuurbewust stadsdeel. Er zijn verschillende organisaties die zich met de natuureducatie bezig houden. Het Natuur Milieu Educatie centrum (NME), die zich inzet voor de duurzame ontwikkeling van onze stad en laat zien hoe inwoners zelf kunnen bijdragen aan een leefbare stad, door educatie, bijvoorbeeld Een excursie of les op volkstuinten, naschoolse opvang op kinderboerderijen waarbij kinderen waterdiertjes opvissen, Lezingen over insecten etc. en de Schoolwerktuinen. Maar ook beleidsuitgangspunten als natuurlijk spelen, de realisatie van postzegelparkjes, het ecologisch beheren van delen van het stadsdeel dragen bij aan een groener stadsdeel.

Kinderboerderijen in Oost-Watergraafsmeer

In stadsdeel Oost-Watergraafsmeer zijn 2 kinderboerderijen.

De Dapperhoeve in de 2^e van der Swindenstraat en De Werf in de Archimedeslaan.

Beide kinderboerderijen bevinden zich in een veranderfase. Verhuizen en nieuwbouw/renovatie. De Dapperhoeve zou verhuizen naar het Oosterpark en aan Hotel Arena te koppelen. Het plan is echter stopgezet om het beter aan te laten sluiten op de visie op de “verdubbeling Oosterpark” en nieuwe locaties te onderzoeken. De Werf maakt op dit moment een professionaliseringsslag, waardoor zij een goede en veilige aanwinst voor ons stadsdeel kan blijven.

Waarom een visie.

Het stadsdeel OWGM heeft weinig te maken met de inhoudelijke programmering van beide kinderboerderijen. Beide kinderboerderijen staan voor een ingrijpende verandering. Als het stadsdeel meer gebruik wil maken van kinderboerderijen om programma's mbt leefbaarheid, zorg, educatie, leer-werk, etc ten uitvoer te brengen is dit het moment om een visie te schrijven waarin de wensen van het stadsdeel over kinderboerderijen duidelijk worden. Deze visie moet antwoord geven op de vraag hoe de ideale kinderboerderij eruit ziet.

Een visiedocument is ook de basis voor een programma van eisen voor de exploitatie en het beheer van kinderboerderijen. Hiermee kunnen de kwaliteit en mogelijkheden van kinderboerderijen vastgelegd en bewaakt worden

Leeswijzer

In deze notitie beschrijf ik in hoofdstuk1 hoe de kinderboerderijen geplaatst zijn in het logisch denkkader en bij kunnen dragen aan de programma's ruimtelijke ontwikkeling en jeugd en onderwijs. In hoofdstuk 2 worden de wenselijke resultaten beschreven van het realiseren van kinderboerderijen. Deze resultaten hebben betrekking op de doelstellingen van de kinderboerderij, maar ook op de fysieke aspecten van beheer en onderhoud.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de rol van het stadsdeel en de beleidsinstrumenten die zij tot haar beschikking heeft om invloed te hebben op kinderboerderijen.

In hoofdstuk 4 worden de activiteiten besproken die voortvloeien uit de eerder besproken resultaten. De activiteiten zijn gebaseerd op de situatie van kinderboerderijen in Oost-Watergraafsmeer nu. Op basis van de vorige hoofdstukken worden algemene scenario's geschetst en worden aanbevelingen gedaan voor een plan van aanpak voor de toekomst van de twee kinderboerderijen.

Hoofdstuk 1

Kinderboerderijen in het Logisch kader

1.1. Het logisch kader op programma niveau.

Binnen stadsdeel Oost-Watergraafsmeer vallen “kinderboerderijen” organisatorisch onder het programma Vrije Tijd. Programmatisch kunnen we de boerderijen echter onderbrengen bij twee de programma 's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en Onderwijs.

De maatschappelijke effecten die kinderboerderijen kunnen hebben zijn dan: 1. een leefbare omgeving, door de toevoeging van flora en fauna aan de stad
2. een optimale ontplooiing voor ieder kind, door de educatieve functie van kinderboerderijen. Stadskinderen leren over natuur een dier.

Het doel dat het stadsdeel daarmee nastreeft is een verbeterde kwaliteit van de openbare ruimte en tegelijkertijd een uitdagendere leer, leef en woonomgeving.

In deze notitie beperken we ons tot één activiteit waarmee we deze doelen kunnen bereiken, namelijk het geven van een plaats aan natuur en dier in de stedelijke omgeving door het realiseren van een kinderboerderij.

Programma's	Ruimtelijke Ontwikkeling/ Jeugd en Onderwijs
Maatschappelijke effecten	een leefbare omgeving voor iedereen en / optimale ontplooiing voor ieder kind
Doelstelling	verbeterde kwaliteit van de openbare ruimte/ uitdagendere leer, leef, en woonomgeving
Resultaat	natuur en dier hebben een plaats in de stedelijke omgeving
Activiteiten	Realisatie van kinderboerderijen = doel van het project

1.2. Logisch kader op projectniveau:

Het logisch kader is op verschillende abstractieniveaus toe te passen. Als de realisatie van kinderboerderijen het doel is redeneren we op projectniveau.

Het effect is dan dat natuur en dier een plaats hebben in de stedelijke omgeving.

In de volgende hoofdstukken zullen we steeds concreter worden. Eerst worden de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten die we als stadsdeel willen behalen onderzocht. Dit hoofdstuk speelt de belangrijkste rol in het vastleggen van een visie. Tenslotte zullen in hoofdstuk 5 de activiteiten beschreven worden. Bij beide hoofdstukken wordt in een aparte paragraaf de rol van de overheid beschreven.

kwantitatief doel

Het doel dat in dit visiedocument uitgangspunt is, is de realisatie van kinderboerderijen. De doelstelling zal vooral kwalitatief worden benadert, maar er is natuurlijk ook een kwantitatieve maatstaf.

Gemiddeld genomen voorziet 1 kinderboerderij ongeveer 25.000 inwoners van een recreatieve bestemming. Amsterdam heeft met bijna 740.000 inwoners 20 kinderboerderijen, dus puur rekenkundig gezien zouden we er nog 9 bij kunnen hebben. Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft met bijna 59.000 inwoners nu nog 2 kinderboerderijen. Een perfecte situatie?

Hoofdstuk 2 Kinderboerderijen: Wenselijke resultaten

2.1. Inleiding

De kwaliteit van kinderboerderijen wordt bepaald door de visie en uitgewerkte doelen. In dit hoofdstuk beschrijf ik, na een algemene inleiding, puntsgewijs de resultaten die behaald kunnen worden met de realisatie van een kinderboerderij.

De afgelopen decennia is relatie van kinderen met de natuur ingrijpend veranderd. Veel kinderen komen nauwelijks meer in contact met de natuur, simpelweg omdat de natuur grotendeels uit hun dagelijkse leven is verdwenen. Oorzaak is de verstedelijking, maar ook een teloorgang van de natuur in het algemeen. Het gebrek aan contact met de natuur is een onwenselijke situatie. In de eerste plaats omdat direct contact met de natuur van essentieel belang is voor de gezondheid en de ontwikkeling van kinderen. In de tweede plaats omdat de huidige en de komende generaties kinderen geconfronteerd zullen worden met grote milieuproblemen. Het zijn de kinderen van nu die duurzame ontwikkeling moeten gaan realiseren. In hun jeugd moet daarvoor een basis worden gelegd in de vorm van positieve ervaringen met de natuur.

Dieren maken deel uit van de natuur. Door de verstedelijking is ook de toegankelijkheid van boerenbedrijven afgenomen en - vooral als gevolg van verscherpte regelgeving in de dierhouderij- raken kinderen onbekend met de functie en het gedrag van landbouwhuisdieren.

Van oudsher is de kinderboerderij een voorziening voor openluchtrecreatie, waaraan mensen voor hun plezier een bezoek brengen en naar dieren kijken. Deze recreatieve functie is echter al lang niet meer de enige functie. Dat heeft te maken met maatschappelijke ontwikkelingen en verwachtingen. De moderne mens eist een diervriendelijke omgeving en verzorging voor elk dier op de boerderij. Het verblijf moet zodanig zijn ingericht dat het dier er zoveel mogelijk zijn natuurlijk gedrag in kan vertonen. Er wordt nauwkeurig gekeken welke dieren er moeten komen (collectiebeleid) en in welke groepssamenstelling, om aan te sluiten bij de natuurlijke groepssamenstelling. Aan diergedrag, welzijn, voortplanting en fok wordt veel onderzoek gewijd. Daarnaast moet het groene imago van een kinderboerderij geworteld zijn in een duurzaamheidsidentiteit. Streven naar een minimaal gebruik van energie en het gebruik van duurzame materialen, verantwoorde afvoer van afvalstoffen heeft de aandacht.

2.2. Resultaten

In de volgende punten a t/m i worden een aantal resultaten beschreven, waaraan een kinderboerderij idealiter moet voldoen, om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en educatie in ons stadsdeel:

a. Dieren worden zoveel mogelijk in hun natuurlijke omgeving gehouden, en hun natuurlijk gedrag wordt gerespecteerd (intrinsieke waarde)

In ons land is wettelijk bepaald hoe wij op verantwoorde wijze met onze dieren om moeten gaan. Het begrip intrinsieke waarde wordt als meetlat gebruikt om te bepalen of wij dat op een verantwoorde wijze doen. Onder 'intrinsieke waarde' wordt de eigenwaarde van een dier verstaan. In onze omgang met dieren moet de compleetheid van het dier worden gerespecteerd in zijn leefwijze en voortplanting. Een dier dat niet volgens die compleetheid, naar zijn aard, kan leven zal in veel gevallen stress en afwijkend gedrag gaan vertonen. Over de wijze van omgang met dieren en de manier waarop dieren gehouden (moeten) worden is toch discussie. Uit diverse publicaties over dit onderwerp blijkt dat ons denken over wat wel en wat niet verantwoord is, verschilt. Intrinsieke waarde is geen eenduidig begrip. Beheerders moeten zich hiervan bewust zijn en zich laten voorlichten door organisaties die zich met dierenwelzijn bezighouden, zoals de dierenbescherming en de Stichting Kinderboerderijen Nederland.

b. Inwoners weten meer over natuur en dier (educatie)

Kinderboerderijen zijn een middel om kinderen in contact te brengen met (landbouwhuis)dieren en ze hierover te informeren en te onderwijzen. De opvattingen over educatie heeft een enorme ontwikkeling gekend. Van pure informatie (een bordje met toelichting) naar educatie (film, boek, vitrines, lessen, spreekbeurtenservice, websites etc. en een uitbreiding naar onderwerpen als: milieueducatie/ natuurbehoud/ soortbehoud/ gedragsverrijking en welzijn en biologie van de dieren in de collectie.

Kinderen kunnen al spelend de aard van dieren ontdekken, en leren om het dier naar zijn aard te behandelen. Ook geboorte en dood van dieren, en vooral de relatie van mensen met dieren, zijn belangrijke educatieve onderwerpen.

Naast de landbouwhuisdieren kan er wat betreft educatie natuurlijk ook aandacht besteed worden aan niet - landbouwdieren die om ons heen leven in de stedelijke omgeving, zoals vogels en vlinders.

In een samenwerkingverband met organisaties zoals het centrum voor Natuur Milieu Educatie, heemtuin, schoolwerktuinen, maar ook onderwijs en het schoolbuurtwerk kan op grotere schaal gewerkt worden aan een mentaliteitsverandering ten aanzien van natuurbehoud. Hiermee heeft de kinderboerderij een enorm educatief potentieel.

Binnen iedere cultuur bestaan opvattingen over de verhouding tussen dier en mens en over hoe er met dieren wordt omgegaan. In veel landen is de hond als huisdier een moeilijk voor te stellen fenomeen. Daar kent men honden vooral als zwerfdieren die overlast veroorzaken. Ook religieuze overtuigingen spelen een rol bij de acceptatie van de hond als gezelschapsdier. Zo zien islamieten de hond doorgaans als een onrein dier. Zij hebben regels voor de omgang met een hond. Bij de invulling van de educatieve functie kan in een multiculturele buurt, een multicultureel perspectief de waarde van de educatieve functie versterken.

Ook ethiek is een belangrijk aandachtspunt binnen de educatie. Wat is precies de intrinsieke waarde en hoe gaat de kinderboerderij daarmee om? Hoe sluit het fokprogramma van de kinderboerderij aan bij de visie op dierenwelzijn? Worden er jonge dieren geboren op de boerderij? Mogen de dieren oud worden op de boerderij etc. Dit zijn geen eenvoudige zaken. Het is hierom des te meer van belang een beheerder te hebben die aantoonbaar vakbekwaam is en hierover in overleg gaat met het netwerk. (zie ook i)

c. inwoners brengen hun vrije tijd op de kinderboerderij door (recreatie)

Op jaarbasis trekken de 500 kinderboerderijen in ons land maar liefst 30 miljoen bezoekers. Kinderboerderijen zijn een vorm van openluchtrecreatie. Ze zijn vaak zeven dagen per week open en meestal gratis. Dit maakt een kinderboerderij erg laagdrempelig.

Veel inwoners van Oost-Watergraafsmeer bezoeken jaarlijks de kinderboerderij. Zij doen dat voor hun plezier, vinden het leuk om dieren te bekijken en te observeren hoe zij zich gedragen. Meestal bezoekt men de kinderboerderij in een sociale context, een gezellig dagje uit, vaak ouders met kinderen. Het doel van de bezoeker is hier recreatie.

Daarbij horen behoeften zoals: gastvrij ontvangen worden, goede voorzieningen, een overzichtelijke ruimte, een veilige ruimte, een speelvoorziening in de buurt etc.

d. inwoners ontmoeten elkaar op de kinderboerderij (prettig samenleven)

Ontmoeting is een belangrijk doel van een kinderboerderij. Hiermee kan de kinderboerderij ook aan de Wet Maatschappelijke Ondersteuning tegemoet komen als het gaat om 'het ontmoeten van medemensen'. Het doel van deze wet is namelijk om iedereen mee te laten doen in de maatschappij.

Kinderboerderijen kunnen ook een werkplek of dagbesteding zijn voor mensen met een handicap of mensen die uit een re-integratie project komen. Hierbij moet wel goed gekeken worden naar de manier waarop dit georganiseerd wordt en is begeleiding een aandachtspunt, om het dierenwelzijn goed te bewaken.

Het omgaan met dieren kan ook een therapeutische waarde hebben. Kinderboerderij de Werf werkt bijvoorbeeld al samen met Pantar en DWI en neemt in haar vrijwilligersbestand ook mensen op met een beperking.

e. Er worden maatschappelijke stages gelopen op de kinderboerderij (werkgelegenheid)

Het kabinet wil dat leerlingen in het voortgezet onderwijs door middel van een maatschappelijke stage kennismaken met en bijdragen aan de samenleving. De stage is een manier om waarden over te dragen met meer dan woorden. Het is de intentie om maatschappelijke betrokkenheid, sociale integratie en het besef van waarden en normen te vergroten. De stage is nu nog niet verplicht, maar vanaf 2011 loopt elke middelbare scholier een maatschappelijke stage. De gemeente Amsterdam heeft als een van de eerste het convenant maatschappelijke stages ondertekend! In de toekomst zal dus ook ons stadsdeel een plicht krijgen om haar scholieren in het voortgezet Onderwijs een maatschappelijke stage te bieden. De kinderboerderij is hiervoor bijzonder geschikt! Omdat het een landelijk aandachtspunt is, is er ook vanuit het ministerie financiële ondersteuning aan verbonden. Het stadsdeel kan hiervan gebruik maken.

f. De kinderboerderij draagt bij Hollandse landbouwdieren in stand te houden

Op kinderboerderijen is over het algemeen een gevarieerd dierenbestand aanwezig: van grote boerderijdieren tot kleine knaagdieren. Welke variatie aangebracht kan worden is ten eerste afhankelijk van de grootte van een locatie. Grote boerderijdieren hebben veel buitenruimte nodig. Maar ook kudde dieren of varkens hebben veel buitenruimte nodig. Het welzijn van dieren hangt onder andere af van een goede omgeving. Ten tweede kan men bij het bepalen van het dierenbestand verschillende keuzes maken. De keuze om zich te richten op de geschiedenis van dieren op de boerderij en zeldzame landbouwhuisdieren te gaan houden is hier een voorbeeld van. Hiermee kan de boerderij bijdragen aan de instandhouding van zeldzame landbouw huisdierrassen . Maar men kan zich ook richten op aabare dieren of op 1 specifieke diersoort zoals de geitenboerderij in het Amsterdamse bos.

g. De kinderboerderij werkt samen met andere natuurgerelateerde organisaties in de stad

Om meer uit de educatieve functie te halen, maar ook omdat de kinderboerderij niet zelf alle kennis in pacht hoeft te hebben en kan leren van aanverwante organisaties in en buiten het stadsdeel, werken kinderboerderijen samen met allerlei andere organisaties. Te denken valt aan asiel, dierenbescherming en dierenarts, maar ook aan Natuur Milieu Educatie (NME), schoolwerktuinen, natuurspeelplaatsen, scholen etc. Door de samenwerking zijn voordelen te behalen die aan haar vitaliteit bijdragen.

h. De kinderboerderijen voldoen aan het landelijk wettelijke keurmerk (dierenwelzijn)

In de dierenwelzijnsnotitie Oost-Watergraafsmeer in 2006 werd al uitgebreid op de wetgeving ten aanzien van gezondheid en welzijn van dieren ingegaan. Deze notitie is toegevoegd in bijlage 1. Die wetgeving staat in de Flora en Faunawet en de Gezondheid en Welzijn Wet voor Dieren (GWWD.) Volgens deze wet voor alle diersoorten vijf vrijheden gelden die samen bepalend zijn voor hun welzijn. Dit is een ethische code. Zij moeten vrij zijn: a) van dorst, honger en onjuiste voeding; b) van fysiek en fysiologisch ongerief; c) van pijn, verwondingen en ziektes; d) van angst en chronische stress; e) om hun natuurlijke (soortelijke) gedrag te vertonen. Zie ook het eerder beschreven punt a over intrinsieke waarde.

Ook aanverwante organisaties van kinderboerderijen als de Nederlandse vereniging van Dierentuinen en de Stichting Kinderboerderijen Nederland hebben ethische codes, waarbij er vanuit wordt gegaan dat de huisvesting en verzorging van dieren op een zodanige wijze plaats moet vinden dat zij hun eigen gedrag kunnen ontplooiën.

Het denken over de ethiek van natuur, dieren en het houden van dieren, heeft directe gevolgen voor praktische zaken wat betreft het beheeren en onderhouden van een kinderboerderij (zie i)

Keurmerk

De Stichting Kinderboerderijen Nederland (SKBN) streeft na dat kinderboerderijen zich houden aan de Nederlandse wetgeving. Sinds 2006 geeft de SKBN een keurmerk uit. Dit keurmerk geeft aan dat een kinderboerderij zich aan de regels houdt en dat het veilig is de boerderij te bezoeken. Alle details over beheer en onderhoudseisen zijn te vinden in de wetgeving en komen aan de orde bij het keurmerk.

Ook geeft dit keurmerk aan dat er op een verantwoorde manier met de dieren omgegaan wordt. Aan de hand van dit keurmerk wordt het voor de bezoeker zichtbaar of een kinderboerderij voldoet aan alle wettelijke gestelde eisen. Zoals daar zijn: de Flora en Faunawet, de wet op identificatie & registratie van landbouwhuisdieren, de gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD), Minas (mineralen aangifte systeem), Arbowetgeving, Voedsel- en Warenautoriteit (VWA) en de Destructiewet, etc.

Er zijn 3 keurmerken te behalen. Omdat er een inhaalslag gemaakt moet worden bij de kinderboerderijen in Oost-Watergraafsmeer, zou de kinderboerderij binnenkort moeten voldoen aan het eerste predicaat: "goed voor elkaar." Zie ter inzage map goed voor elkaar of http://www.stkinderboerderijen.nl/uploads/Goed_voor_elkaar_versie_2008.pdf

Door een aantal organisaties die zich bezig houden met het dierenwelzijn, bijvoorbeeld de Dierenbescherming Amsterdam, wordt er op gewezen dat de wettelijke eisen minimaal zijn. Voor diersoorten als paarden, konijnen en cavia's zijn geen wettelijke normen beschreven. De beheerder doet er goed aan te rade te gaan bij deze organisaties bij invulling van zijn taak als beheerder van een kinderboerderij.

i. Schoon, heel en veilig.

Als resultaat voor de kinderboerderij hebben we, naast alle inhoudelijke zaken, ook te voldoen aan onze stadsdeeleisen ten aanzien van accommodaties. De kinderboerderij moet "schoon", "heel" en "veilig" zijn.

Daarmee samen hangt een accommodatie die veilig is, wat betreft bouwtechniek, maar ook sociaal veilig, op de boerderij zelf, maar ook bescherming tegen externe factoren. Op het terrein moeten de speeltoestellen volgens het attractiebesluit goedgekeurd zijn en wanneer de wet wordt gevolgd ten aanzien van het erkennen van de intrinsieke waarde van een dier en het dierenwelzijn, is de afmeting van de accommodatie van belang. De boerderij moet voldoende groot zijn, de oppervlakte van de boerderij is dan minimaal een hectare. Je kunt hierop gemiddeld zes eenheden grootvee kwijt (=het gemiddelde voor een boerderij.) wat betreft inrichting moeten dieren zich kunnen bewegen en een buiten en binnenaccommodatie hebben. Er moet een goede toegang tot de boerderij zijn in verband met de aan- en afvoer van voer, levend en dood materiaal.

Om de boerderij "schoon" te houden zal dagelijks onderhoud de aandacht moeten hebben en ten aanzien van het "heel" is een meerjaren beheer- en onderhoudsplan essentieel.

Vakbekwame beheerder

De Nederlandse wet & regelgeving (ARBO) vereist een vakbekwame beheerder. Een beheerder moet niet alleen op de hoogte zijn van dierenwelzijnsaspecten, maar ook milieu en afvalwetten, educatieprojecten, etc. Door het Ministerie zijn werkgevers en opleidingsinstituten vastgesteld (eisen predicaat "Goed voor elkaar") evenals competenties die vereist zijn voor de beheerder. Kerntaken van de beheerder zijn: managen bedrijf, bewaken kwaliteit, organiseren en coördineren van publieksgerichte activiteiten, voederen en verzorging dieren, coördineert vruchtbaarheid en voortplanting dieren en verzorgen leef- en werkomgeving. (zie Toelichting op de wettelijke eisen voor Kinderboerderijen in Nederland van de SKBN, versie 2008)

2.3. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies	Aanbevelingen
Door de verstedelijking is contact van kinderen met de natuur en met de functie en het gedrag van landbouwhuisdieren, sterk afgenomen. Direct contact met de natuur is van essentieel belang voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. De kinderboerderij is een belangrijke plaats om kinderen (en volwassenen) voor te lichten over een verantwoorde omgang met dieren en kennis te laten maken met de eigenwaarde van die dieren.	-Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer erkent het belang van natuur en dier in haar stadsdeel en ondersteunt het houden van dieren op kinderboerderijen.
Wettelijk is bepaald hoe mensen op een verantwoorde wijze met dieren om moeten gaan. De intrinsieke waarde is meetlat, maar wordt wel verschillend ingevuld.	-De wet hierop navolgen. Kinderboerderijen moeten voldoen aan het keurmerk dat ook t.a.v. dierenwelzijn richtlijnen geeft. Een vakbekwame beheerder moet aanwezig zijn op de boerderij en verder invulling geven aan het begrip in samenspraak met dierenwelzijnsorganisaties. -Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer ondersteunt het houden van dieren in een natuurlijke omgeving en op een wijze die natuurlijk gedrag van de te houden dieren verzekert. Het stadsdeel heeft hier ook een plicht als handhaver.
Kinderboerderijen hebben vooral een enorm educatief potentieel.	-Kinderboerderijen moeten een educatief programma hebben of ontwikkelen. Overleggen in subsidieovereenkomst, zodat de bijdrage aan het programma Jeugd en Onderwijs in beeld gebracht kan worden. -Samenwerking stimuleren met NME, schoolwerktuinen en andere (natuur)organisaties voor een integraal educatief aanbod
Daarnaast hebben kinderboerderijen een recreatieve functie, maar ook een ontmoetingsfunctie (sociale samenhang), een therapeutische functie, een functie in het	-We willen in ons stadsdeel met het hebben van een kinderboerderij ook recreatieve functie aanbieden voor de samenleving. Wij willen mede door onze zorgfunctie voor

<p>kader van de WMO en maatschappelijke stages en een functie in het in stand houden van Hollandse landbouwhuisdierrassen.</p>	<p>mensen met een beperking een goed uitzijende en verzorgde kinderboerderij zijn, waar dier en natuur respectvol worden bejegend. Ook kunnen we een maatschappelijke stageplaats bieden aan VO leerlingen Bij de dierkeuze rekening houden met het feit dat we ook een rol kunnen spelen bij het in stand houden van bepaalde rassen. -Toejuichen dat kinderboerderijen stages, leerwerktrajecten en werkervaring trajecten realiseren op kinderboerderijen en indien nodig adviseren hierover.</p>
<p>Een kinderboerderij is geslaagd als het een laagdrempelige voorziening is. Een kindvriendelijk en aantrekkelijk speeltuin/speelplaats verhoogt de aantrekkelijkheid van de kinderboerderij voor dagrecreatie, evenals een laagdrempelige horecagelegenheid of terras.</p>	<p>Opnemen in de subsidievoorschriften dat de openstelling gratis is en de openingstijden aantrekkelijk. Bijvoorbeeld zeven dagen in de week van 10.00 uur tot 17.00 uur.</p>
<p>Op een bepaalde manier denken over de natuur, dieren en het houden van dieren, kortom een visie hebben, heeft directe gevolgen voor een praktische zaken wat betreft het beheren en onderhouden van een kinderboerderij</p>	<p>-Bij vervanging of nieuwbouw van een kinderboerderij al in het PVE rekening houden met accommodatie, dierbestand etc. -Een meerjaren onderhouds- en beheerplan moet onderdeel zijn van de bedrijfsvoering van de kinderboerderij.</p>

Hoofdstuk 3: Rol en beleidsinstrumenten van het Stadsdeel

3.1. Inleiding

Het stadsdeel heeft een keuze in het wel of niet realiseren van kinderboerderijen in haar stadsdeel. In het beheren van kinderboerderijen heeft het stadsdeel altijd een rol. Geredeneerd vanuit het logisch denkkader dat in hoofdstuk 1 is geschetst, is een kinderboerderij één van de activiteiten of middelen die bij kunnen dragen aan een leefbaar stadsdeel en aan educatie op het gebied van flora en fauna. Of het als een kerntaak van het stadsdeel wordt beschouwd is een keuze, omdat er meerdere activiteiten mogelijk zijn om de maatschappelijke effecten te bereiken.

In de praktijk hebben we te maken met een bestaande situatie, waarin er twee, gewaardeerde kinderboerderijen, in ons stadsdeel met onze steun zijn gerealiseerd. Als handhaver is het stadsdeel aansprakelijk voor de eisen gesteld in het predicaat “goed voor elkaar.” Het stadsdeel beschikt, als overheidsinstantie ten aanzien van die boerderijen over een aantal beleidsinstrumenten, waarmee zij invloed heeft op het realiseren en besturen van kinderboerderijen. Die beleidsinstrumenten worden in dit hoofdstuk kort besproken alvorens conclusies en aanbevelingen worden gedaan.

3.2. Beleidsinstrumenten

a. Handhaven van wettelijke kaders

Al eerder werd beschreven dat kinderboerderijen, om het dierenwelzijn te waarborgen en veiligheid voor personeel en publiek te garanderen, moeten voldoen aan het predicaat “goed voor elkaar”. Hierin zijn wet en regelgeving opgenomen, staan algemene richtlijnen en dierspecifieke eisen waar aan voldaan moet worden. Een externe auditor van de landelijke brancheorganisatie Stichting Kinder Boerderijen Nederland (SKBN) kan de inspectie verrichten en, indien er voldaan wordt aan gestelde voorwaarden, het predicaat verstrekken.

Handhaving van de wet speelt een belangrijke rol, met name bij schade toegebracht aan de kinderboerderij door externen. Het is aan de stadsdelen om goed op binnenkomende signalen te reageren. Toezichthouders op de kinderboerderij en stadsdeelambtenaren hebben geen bevoegdheid tot aanhouding. Zij moeten een beroep doen op ambtenaren met een opsporingsbevoegdheid (politie bijvoorbeeld.) Dat betekent dus dat het stadsdeel op dit terrein een samenwerking aan moet gaan. Heldere procedures kunnen die samenwerking ondersteunen.

Het waarborgen van de veiligheid op de kinderboerderij kan ook verbeterd worden door voldoende toezicht, zowel op openingstijden als daarbuiten.

Om dat de gemeente c.q. het stadsdeel als handhaver uiteindelijk aansprakelijk is voor de kinderboerderijen is het voor hen van groot belang dat kinderboerderijen voldoen aan het predicaat “goed voor elkaar”. Dit is de eerste stap op weg naar een kwalitatief hoogwaardige kinderboerderij die voldoet aan de wettelijke eisen. De gemeente zorgt er uiteindelijk voor dat het goed geregeld is op de kinderboerderij. Als de gemeente hier nalatigheid vertoont, kan zij aansprakelijk worden gesteld en dit kan ver gaan.

b. Het regelen van ambtelijke deskundigheid

Als het stadsdeel wil sturen op beleidsuitgangspunten zoals het functioneren van de kinderboerderijen in relatie tot dierenwelzijn, educatie en kwaliteit van inrichting, dan is een deskundige contactambtenaar de aangewezen persoon om daarvoor de voorwaarden te scheppen, de voortgang te bewaken en hierop de sturen.

c. Middels een Programma van Eisen aan kinderboerderijen kan het stadsdeel de maatschappelijke mogelijkheden van kinderboerderijen verwezenlijken. Het vertrekpunt hiervoor is een visie op Kinderboerderijen, zoals in deze notitie verwoord. Vervolgens kan het Programma van Eisen gekoppeld worden aan de subsidievoorwaarden, of kan het PVE voorwaarden voor realisatie van een nieuwe boerderij bieden.

d. Subsidiering/ financiële taak

Door subsidiëren van kinderboerderijen kan het stadsdeel meer of minder invloed uitoefenen op het beheer ervan. In Oost-Watergraafsmeer is er sprake van een waarderingssubsidie. De boerderijen krijgen ook indirecte subsidie op de gebouwen, doordat zij de grond voor een symbolisch bedrag huren. Aan de waarderingssubsidie is de eis gesteld dat het ten goede moet komen aan de exploitatie. Het stellen van de eis dat de kinderboerderij moet voldoen aan het landelijk keurmerk kinderboerderijen, predikaat goed voor elkaar, is een knelpunt. Uit een keuringsrapport komen vaak tal van benodigde aanpassingen om te kunnen voldoen aan het keurmerk. Kinderboerderijen hebben hiervoor zelden financiering paraat, dus kloppen daarvoor aan bij het stadsdeel. Zij hebben door achterstallig onderhoud vaak een inhaalslag te maken naar een MJBOP (meerjaren beheer en onderhoudsplanung) en moeten naast vrijwilligers ook op zoek naar opgeleid personeel.

e. keuze in constructie van de eigendomsvorm van de boerderij en de grond

Met betrekking tot kinderboerderijen bestaan er diverse mogelijke eigendomsvormen: van zoveel mogelijk onafhankelijk van de gemeente of stadsdeel tot compleet afhankelijk van de gemeente of stadsdeel.

Constructie 1.

Als het stadsdeel besluit dat zij zo min mogelijk wil omkijken naar de kinderboerderijen dan is dit de minimale constructie. In deze minimale constructie is het stadsdeel OWGM eigenaar van de grond en de vereniging of stichting is eigenaar van de gebouwen en neemt ook de verantwoordelijkheid voor de exploitatie, beheer en onderhoud. In een huurovereenkomst voor terreinen met daarop opstallen zonder recht van opstal liggen de verplichtingen vast ten aanzien van onderhoud van het gebouw. Het stadsdeel kan in dit geval ook subsidie geven om de gebouwen te renoveren of zelfs nieuwbouw, hierdoor verandert niets in de juridische situatie.

Dit is de intentie van het stadsdeel in alle huurovereenkomsten voor terreinen met daarop opstallen zonder recht van opstal. Wel blijft het stadsdeel altijd juridisch verantwoordelijk, dus aansprakelijk voor de opstallen omdat ze eigenaar van de grond is. Beheer van de gebouwen kan in het contract bij de vereniging of stichting ondergebracht zijn.. In deze constructie geeft het stadsdeel jaarlijks een exploitatiebijdrage. Ook kan een subsidie gegeven worden voor formatieplaatsen (beheerder).

Constructie 2.

Stadsdeel is eigenaar van zowel grond als gebouwen en verhuurt aan een stichting die beheer en exploitatie regelt. In deze constructie is het stadsdeel verantwoordelijk voor de (bouw en/of beheer van de) gebouwen. Jaarlijks betaalt het stadsdeel een exploitatiebijdrage en structurele lasten (onderhoud gebouw). Ook hier is het van belang in contracten vast te leggen wat de afspraken zijn.

In deze constructie heeft het stadsdeel nog steeds de verplichting om toe te zien op het beheer door de stichting, bijvoorbeeld het hebben van een risico-inventarisatie. In die zin loopt het stadsdeel ook een risico met betrekking tot wanbeleid of het failliet gaan van de stichting.

Bij constructie 1 en constructie 2 is sprake van een stichting of vereniging.

Constructie 3.

Stadsdeel is eigenaar en beheerder van de kinderboerderij. In deze laatste constructie is de dagelijkse leiding in handen van iemand die in dienst is van het stadsdeel. Een stichtingsbestuur is in dit geval niet nodig. Voordelen voor het stadsdeel zijn in deze constructie dat de wensen qua beleid wat makkelijker ingevoerd en doorgevoerd kunnen worden. Ook is er meer duidelijkheid over wie verantwoordelijk is: het stadsdeel draagt zelf zorg voor de uitvoering van het dierenwelzijnsbeleid, educatieve programma's, recreatieve mogelijkheden, stage en werkervaringsprojecten, etc.

f. Diervriendelijke inrichting van de (openbare) ruimte

De inrichting van de kinderboerderij, zo beschreven we al eerder, moet conform dierenwelzijneisen gebeuren. Als het dierenwelzijn breder wordt opgevat dan alleen dierenwelzijn op kinderboerderijen, dan heeft het stadsdeel ook een rol in een diervriendelijk ingerichte openbare ruimte. Dieren in de stad hebben recht op ruimte. Stadsdelen kunnen de openbare ruimte diervriendelijk inrichten, onder andere door deze te voorzien van voldoende uitlaatplekken.

3.3. Conclusies en aanbevelingen

Het stadsdeel heeft de mogelijkheid om een aantal beleidsinstrumenten te gebruiken waarmee zij invloed kan hebben op de kwaliteit van de kinderboerderijen en het dierenwelzijn op de boerderij en daarbuiten. Zij heeft geen keuze in het wel of niet handhaven van de wet. Wel in het beschikbaar stellen van grond en gebouwen, in de subsidiëringvorm (waardering, exploitatie, subsidiering op projectbasis, incidenteel of structureel), en in de voorwaarden die zij aan de subsidie stelt (Wel of geen vrijheden geven aan organisatie om ondernemerschap in te zetten etc.) Concrete conclusies en aanbevelingen zijn:

Conclusies	Aanbevelingen
Of kinderboerderijen een kerntaak van het stadsdeel zijn, is een keuze. Het zijn mooie voorzieningen die bij kunnen dragen aan de maatschappelijke effecten van de programma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en Onderwijs	Het stadsdeel erkend kinderboerderijen als waardevolle voorzieningen die kunnen bijdragen aan de programma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en Onderwijs
Stadsdeel heeft weinig invloed op handhaving van de wet op dierenwelzijn, daarvoor moet zij samenwerken met bevoegde instanties. De veiligheid van dieren is te vaak in het geding.	-Het stadsdeel stelt een procedure op waarmee dierenmishandeling aangepakt kan worden door te netwerken met organisaties die kunnen handhaven. -Er is aandacht voor voldoende toezicht tijdens bezoeken en daarbuiten.
Stadsdeel heeft weinig invloed op visie en beheer kinderboerderijen. Er worden weinig subsidievoorwaarden gesteld. (waarderingssubsidie)	-Deze visie opnemen in de subsidievoorwaarden met als doel bij te dragen aan maatschappelijk effecten leefbaarheid en educatie. -Een programma van eisen verbinden aan de subsidiëring.
Er is een GWWD wet, waaraan kinderboerderijen zich moeten houden. De minimale eis is voldoen aan het predicaat "goed voor elkaar"	-In de subsidievoorwaarden opnemen en er mede voor zorgen dat op de Werf binnen een jaar voldaan wordt aan de voorwaarden voor het predicaat goed voor elkaar! -- Hiervoor incidentele financiering beschikbaar te stellen, voor inhaalslag. Onderhoud moet opgenomen worden in een MJBOP van de kinderboerderij.

In het predikaat “goed voor elkaar” bevindt zich een checklist voor gemeenten.	De checklist voor gemeenten uitwerken voor de bestaande kinderboerderijen in ons stadsdeel.
Een vakbekwame beheerder is onontbeerlijk	<ul style="list-style-type: none"> -Eis opnemen in subsidievoorwaarden en beleid. -Niet structureel financieren van personeel van de kinderboerderij. Dit zal de kinderboerderij door het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden zelf regelen. -Een incidentele bijdrage in overbruggingsperiode beschikbaar stellen is wenselijk
De organisatie en het beleid van een kinderboerderij kunnen door de stadsdelen worden ondersteund en er kunnen eisen aan worden gesteld.	Een deskundige ambtenaar neemt hier een adviserende en ondersteunende functie in.
Er bestaan er diverse mogelijke eigendomsvormen: van zoveel mogelijk onafhankelijk van de gemeente of stadsdeel tot compleet afhankelijk van de gemeente of stadsdeel.	Te kiezen voor constructie 1, dus situatie zoals hij nu is voort te zetten.

Hoofdstuk 4. Activiteiten in een scenario

4.1. Inleiding:

Voordat we de activiteiten (wat is er nodig om de resultaten ten aanzien van kinderboerderijen te implementeren) in beeld brengen, wordt eerst de huidige situatie van de kinderboerderijen in ons stadsdeel geschetst, gevolgd door de mogelijke scenario's die uitgangspunt bij de activiteiten kunnen zijn. Tenslotte wordt een aanbeveling gedaan voor een plan van aanpak voor de huidige situatie en worden conclusies en aanbevelingen beschreven.

4.2. kinderboerderijen in Oost-Watergraafsmeer nu Kinderboerderij de Dapperhoeve

De Dapperhoeve is gelegen in een woonstraat en erg klein behuisd. Wat betreft de ruimte waar de boerderij zich nu bevindt kan niet voldaan worden aan de verscherpte wettelijke eisen van kinderboerderijen. Vooral de aan- en afvoer van afval en ARBO-technische factoren zijn een knelpunt. Als we de wet op dierenwelzijn nalezen voldoet de oppervlakte en inrichting niet aan de eis dat dieren zoveel mogelijk in hun natuurlijke omgeving gehouden moeten worden en hun natuurlijk gedrag moeten kunnen ontplooiën. Al sinds 2004 wordt er gezocht naar een alternatieve locatie. Sinds 2004 zijn daarom plannen gemaakt voor verhuizing naar het Oosterpark. Horecagelegenheid de Arena zou hier het beheer van de nieuw te bouwen kinderboerderij op zich nemen samen met het beheer van een aangrenzend nieuw te bouwen horeca paviljoen. In juni 2008 (11 juni) wordt het verzoek aan het DB gedaan om deze verbintenis los te koppelen en te onderzoeken of er in de visie op de verdubbeling Oosterpark wel plaats is voor een nieuwe kinderboerderij.

De Dapperhoeve ontvangt van het stadsdeel een exploitatiesubsidie van €17.500 per jaar. Sinds 2004 is er niets meer aan het –toen al achterstallig- onderhoud van de boerderij gedaan. Ook sinds 2004 is incidenteel extra geld beschikbaar gesteld voor de ID medewerkers van de boerderij (30.000 per jaar) met het idee de beheerders te behouden en later een functie op de nieuw te bouwen boerderij te geven. Op 27 oktober 2009 heeft het dagelijks bestuur besloten de Dapperhoeve open te houden tot 31 december 2010, en voor eind 2009 een voorstel vast te stellen met inhoudelijke alternatieven gericht op de situatie in 2011. Te denken valt aan een natuurspeelplaats met of zonder educatieve functie en dieren.

Kinderboerderij de Werf

Kinderboerderij De Werf bestaat uit diverse kleine houten gebouwen die in de loop van de tijd geschikt gemaakt zijn voor de dieren en voor een kantoor. De centrale ruimte komt in aanmerking voor nieuwbouw. De Werf is op dit moment bezig met een renovatie van het gebouw inclusief educatieve ruimte, met hulp van een bijdrage van het stadsdeel, GSB budget uit het MIPS (Meerjaren investeringsplan Sociale Accommodaties en eigen middelen). De vraag is ook of het in de ontwikkelingen van Middenmeer wenselijk is om nu een geheel nieuw gebouw te realiseren. Daarover is contact met Wellant college en stadsdeel. De kinderboerderij had al goed contact met de naastgelegen school, waarvan ook een vertegenwoordiger bestuurslid is. De boerderij geeft praktijklessen voor leerlingen van de school. De afdeling MBO dierenverzorging levert de stagiaires.

De Werf is op personeel vlak druk bezig om met twee opgeleide beheerders, die incidenteel gefinancierd worden een goed bedrijfsplan op te stellen en in kaart te brengen welke sterke en zwakke punten de boerderij heeft. Doel is te professionaliseren en te gaan voldoen aan het landelijk keurmerk voor kinderboerderijen: predicaat prima voor elkaar.

Hiervoor hebben zij een korte en een lange termijn planning en onderzoeken nu de financiering voor acties die nodig zijn om aan het keurmerk te voldoen.

De betrokkenheid van het stadsdeel bij de kinderboerderij bestaat uit een waarderingssubsidie voor de exploitatie van € 17.500 per jaar (sector P&S). Daarnaast

subsidieert de afdeling vastgoed de boerderij indirect middels de huurovereenkomst die zij met hen heeft. Het stadsdeel heeft een terreinovereenkomst met Kinderboerderij De Werf tot 31-12-2011. De huursom is per jaar symbolisch € 0,45. De opstallen op het terrein behoren niet tot het gehuurde. Dit is ook nadrukkelijk in de huurovereenkomst uitgesloten. Voor de opstallen zijn geen recht van opstal afgegeven. De kinderboerderij is volledig verantwoordelijk voor de opstallen

4.3. Mogelijke scenario's

a. algemene scenario's

Het stadsdeel heeft verschillende mogelijkheden voor het bereiken van het doel realisatie van kinderboerderijen.

De scenario's zijn afhankelijk van drie variabelen:

1. wordt de realisatie van kinderboerderijen als waardevol doel gezien om de maatschappelijke effecten leefbaarheid en educatie te ondersteunen.
2. In welke mate rekent het stadsdeel de realisatie en het beheer van kinderboerderijen tot haar kerntaken
3. In welke mate is het stadsdeel bereid medeverantwoordelijk te zijn voor de financiering van kwalitatief goede boerderijen.

Afhankelijk van de antwoorden op deze vragen kan het al dan niet bijdragen aan de realisatie van kinderboerderijen verder ingevuld worden.

b. Nog een nieuwe kinderboerderij voor de Dapperbuurt?

De eerdere plannen voor verhuizing van de Dapperhoeve zijn stilgelegd in afwachting van de visie op verdubbeling van het Oosterpark. Gaat er nog een nieuwe kinderboerderij in de Dapperbuurt of Oost-Watergraafsmeer gebouwd worden?

Een kinderboerderij voegt een mooie recreatieve en educatieve voorziening toe aan het stadsdeel en kan verschillende maatschappelijke rollen vervullen. Wanneer 1 kinderboerderij 25.000 bewoners bediend, zo zagen we aan de start van dit hoofdstuk, kan Oost-Watergraafsmeer nog wel een tweede boerderij kwijt. Wat betreft de behoefte blijkt dat veel inwoners het van belang vinden een natuurlijke omgeving in de stad te handhaven, omdat veel kinderen steeds minder buiten komen, niet weten waar hun eigen voedsel vandaan komt, kortom omdat zij de band met de natuur missen.

Eisen

Aan een geschikte locatie voor de bouw van een nieuwe kinderboerderij worden een aantal eisen gesteld, die ook genoemd worden in het predicaat "Goed voor elkaar" namelijk;

- 1) de nieuwe kinderboerderij moet voldoen aan de wettelijke eisen ten aanzien van het houden van dieren, waarvan het dierenwelzijn een belangrijk onderdeel is.
- 2) Hiertoe heeft de boerderij een minimale oppervlakte van een hectare (=twee voetbalvelden), als de norm is dat er grootvee op de boerderij (het gemiddelde voor een boerderij is 6 eenheden grootvee) komt, en een have hectare (een voetbalveld) als er gekozen wordt voor een kleine boerderij met slechts een beperkte dierencollectie. Hierbij wordt er van uitgegaan dat de dieren zoveel mogelijk hun natuurlijk gedrag kunnen vertonen en in hun eigen omgeving kunnen leven.
- 3) Er moet op de locatie zorg gedragen kunnen worden voor een veilige en een schone omgeving. Dit betekent dat er een vorm van (sociaal) toezicht moet zijn en dat er ruimte is voor het schone weg - vuile weg principe. Daarnaast moet de kinderboerderij voor aan- en afvoer bereikbaar zijn.
- 4) De locatie moet zoveel mogelijk een centrale plaats in het stadsdeel hebben, zodat het voor zoveel mogelijk inwoners van Oost-Watergraafsmeer makkelijk bereikbaar is en een functie kan hebben.

Concreet kunnen we in het dichtbebouwde Oost-Watergraafsmeer geen plaatsen vinden die een hectare groot zijn. Daarom wordt er bij eventuele nieuwbouw van uitgegaan dat er sprake zal zijn van een kleinere kinderboerderij. Een halve hectare kinderboerderij. Daarop zal dan het dierenbestand moeten worden aangepast. Voor de beeldvorming: wat betreft dierenbestand is het denkbaar 3 schapen, 3 geiten en een paar shetlanders een huis te bieden, uitgaande van landbouwhuisdieren.

Twee locaties, het Oosterpark en Park Frankendael, zijn in het kader van deze visie globaal tegen het licht zijn gehouden. De alternatieven behoeven nader onderzoek en zijn beperkt wat betreft ruimtecapaciteit, zijn gecompliceerd en vragen om hoge investeringen en het aanpassen van bestaande vastgestelde inrichtingsplannen.

Op basis van met amendement: Verdubbeling Oosterpark van 28 september 2009, gaat het stadsdeel nu een locatieonderzoek in het Oosterpark uitvoeren en onderzoeken of en waar een kinderboerderij mogelijk toegevoegd kan worden. Meer nieuwe mogelijkheden zullen pas besproken worden na de samenvoeging met stadsdeel Zeeburg voor het nieuwe stadsdeel Oost.

4.4. Aanbevolen plan van aanpak: activiteiten

Om de doelstelling: realiseren van kinderboerderijen te behalen, zijn in hoofdstuk 2 een aantal resultaten beschreven die na te streven zijn wanneer we in kwalitatief en kwantitatief goede kinderboerderijen willen realiseren. Op die manier kunnen kinderboerderijen bijdragen aan onze stadsdeelprogramma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en Onderwijs.

In deze paragraaf wordt een voorstel gedaan voor activiteiten die nodig zijn om het resultaat te bereiken, rekening houdend met de bestaande situatie van de Dapperhoeve en de Werf, en met in het vooruitzicht een samenvoeging met stadsdeel Zeeburg.

In dit plan van aanpak worden een aantal aannames gedaan, namelijk:

1. Het stadsdeel ziet kinderboerderijen als waardevolle voorzieningen die bij kunnen dragen aan de programma's Ruimtelijke Ontwikkeling en Jeugd en Onderwijs.
2. Het stadsdeel ziet de realisatie van kinderboerderijen en het beheer en onderhoud niet als een kerntaak, en zal als gevolg daarvan geen extra structurele financiering vrijmaken. Zij zal de kinderboerderijen aanmoedigen samenwerkingsverbanden met private partijen aan te gaan.
3. Het stadsdeel zal de bestaande indirecte subsidie van grond en gebouw en de waarderingssubsidie voor exploitatie handhaven.
4. Het stadsdeel ziet het als haar taak om kwaliteitseisen aan kinderboerderijen te stellen.
5. Het stadsdeel zal daar waar mogelijk incidenteel bijdragen aan de kwaliteitsimpuls die nu nodig is.
6. Op basis van een amendement gaat het stadsdeel nu een locatieonderzoek in het Oosterpark uitvoeren en onderzoeken of en waar een kinderboerderij mogelijk toegevoegd kan worden.
7. Het stadsdeel zal niet eerder dan na de samenvoeging met stadsdeel Zeeburg opnieuw bezien of er meer behoefte is aan een nieuwe kinderboerderij en op basis daarvan een eventueel locatieonderzoek in Oost starten

Het uit de notitie en aannames voorstel voor activiteiten is als volgt:

1. Op dit moment geen nieuwe kinderboerderij bouwen in stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Opnieuw mogelijkheden bestuderen na de samenvoeging met stadsdeel Zeeburg voor het nieuwe stadsdeel Oost.
2. Na sluiting van kinderboerderij de Dapperhoeve op de bestemming 2^e van Swindenstraat aanleggen van een natuurspeeltuin, met een educatieve component

en te bezien of dit met of zonder dieren gewenst en mogelijk is. Op deze wijze behouden bewoners een gerelateerde voorziening en de ontmoetingsfunctie die de boerderij nu heeft.

3. De middelen die nu beschikbaar zijn voor 2 kinderboerderijen vanaf 2011 – gedeeltelijk- inzetten voor de kwaliteitsimpuls van de Werf, in ieder geval voor de duur van 3 jaar, totdat een andere organisatie en financieringsvorm gerealiseerd is.
4. De Werf betrekken bij de overlegsituaties rondom de ontwikkeling van Middenmeer Noord en mogelijkheid uitwerken of nieuwbouw van de kinderboerderij gekoppeld kan worden aan nieuwbouw van het Wellant college.
5. Een projectleider aanstellen voor realisatie nieuwbouw Werf
6. Een nieuwe subsidieovereenkomst inclusief beoogde doelen overleggen met de kinderboerderijen
7. Kinderboerderij de Werf voldoet binnen een jaar aan minimaal; het keurmerk: "goed voor elkaar"
8. Werf vragen een educatief programma op laten stellen dat verder gaat dan diereducatie, maar zich uitstrekt tot dier en natuureducatie in overleg met NME, schooltuin en andere (natuur)organisaties.

4.5. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies	Aanbevelingen
Er is in zodanige mate sprake van achterstallig onderhoud en het niet aan de wettelijke eisen voldoen van de boerderij dat aanbevolen wordt de dapperhoeve te sluiten per 31 december 2010	Onderzoek naar mogelijkheden om op die plaats een natuurspeelplaats te ontwikkelen met of zonder educatieve functie en/of dieren.
In Oost-Watergraafsmere zijn geen centrale plaatsen van de norm van een hectare groot in te richten als kinderboerderij. Daarom wordt er bij nieuwbouw uitgegaan van een kleine kinderboerderij. Mogelijke locaties voor nieuwbouw zijn in het Oosterpark en in park Frankendael, maar dit zijn projecten op lange termijn die hoge investeringen vergen.	-Locatieonderzoek in Oosterpark uitvoeren en onderzoeken of en waar een kinderboerderij mogelijk toegevoegd kan worden. -Opnieuw extra mogelijkheden bestuderen na de samenvoeging met stadsdeel Zeeburg voor het nieuwe stadsdeel Oost.
Een kinderboerderij voegt een mooie recreatieve en educatieve voorziening toe aan het stadsdeel en kan verschillende maatschappelijke rollen vervullen, wanneer zij voldoet aan een aantal kwaliteitseisen (h2)	-Richten op kwaliteitsimpuls van bestaande kinderboerderij de Werf. -De middelen die nu beschikbaar zijn voor 2 kinderboerderijen vanaf 2011 inzetten voor de kwaliteitsimpuls van de Werf, in ieder geval voor de duur van 3 jaar.
Middenmeer Noord wordt heringericht. Misschien liggen er nieuwe mogelijke samenwerkingsvormen voor kinderboerderij de Werf, zodat zij een nieuw gebouw kunnen neerzetten.	-De Werf betrekken bij de overlegsituaties rondom de ontwikkeling van Middenmeer Noord en mogelijkheid uitwerken of nieuwbouw van de kinderboerderij gekoppeld kan worden aan nieuwbouw van het Wellant college. -Een projectleider vanuit het stadsdeel aanstellen voor realisatie nieuwbouw Werf
Er is geen sprake meer van een verhuizing van de Dapperhoeve, omdat er een tijdspanne ontstaan is tussen sluiting van de boerderij en bouw van een nieuwe boerderij.	- In de communicatie niet meer te spreken van een verhuizing en te onderzoeken wat het betekent voor het vrijkomen van de plek van de huidige kinderboerderij.

<p>De medewerkers van de Dapperhoeve zullen ook niet meer naar de nieuwe kinderboerderij meeverhuizen.</p>	<p>- Een nieuwe bestemming van de locatie, ten behoeve van de leefbaarheid in de 2^e van Swindenstraat te realiseren, met een natuurlijke speelbestemming. -De Dapperhoeve nog een jaar open te houden zodat een nieuwe invulling van de plaats uitgewerkt kan worden.</p>
<p>Het onderzoek naar realisatie van een nieuwe kinderboerderij de Werf verbonden aan het Wellant college is voor de toekomst een prima scenario, waarbij de school ook in de exploitatie en financiering van medewerkers een rol kan gaan spelen.</p>	<p>Deze plannen opnemen in realisatie nieuwe voorzieningen in stedelijke ontwikkeling van Middenmeer noord.</p>
<p>Het stadsdeel ziet het als haar taak om kwaliteitseisen te stellen aan haar kinderboerderijen.</p>	<p>Een vernieuwde subsidieovereenkomst opstellen waarin de visie en kwaliteitseisen duidelijk zijn opgenomen.</p>
<p>Voor kinderboerderij de Werf wordt op dit moment inzichtelijk gemaakt wat invoeren van het keurmerk voor hen gaat kosten.</p>	<p>Het stadsdeel zal daar waar mogelijk incidenteel bijdragen aan de kwaliteitsslag die gemaakt moet worden om te voldoen aan het landelijke keurmerk.</p>

Bijlagen:

- Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer: Dierenwelzijnsnotitie, juni 2006
- Checklist predicaat "Goed voor elkaar"
- Lijst van meelezers en denkers visie op kinderboerderijen.

Ter inzage:

- Landelijk keurmerk kinderboerderijen
http://www.stkinderboerderijen.nl/uploads/Goed_voor_elkaar_versie_2008.pdf

Geraadpleegde documenten:

- Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling; Nota Amsterdams Dierenwelzijnsbeleid, juni 2006
- Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer: Dierenwelzijnsnotitie, juni 2006
- Stichting Kinderboerderijen Nederland (SKBN) <http://www.kinderboerderijen.nl/index.htm>
- Stichting wAarde <http://www.waarde.nl/index.htm>
- Dierenbescherming Nederland <http://www.dierenbescherming.nl/>
- Amsterdams Natuur Milieu Educatie Centrum <http://www.anmec.nl/>
- Stichting Zeldzame Huisdierrassen <http://www.szh.nl/index.php?index>
- Comite Dierennoodhulp <http://www.comitedierennoodhulp.nl/>